

Yttrande över betänkandet Från kris till kraft – återstart för kulturen (SOU 2021:77)

Statens försvarshistoriska museer (SFHM) har beretts möjlighet att yttra sig över Återstartsutredningens betänkande Från kris till kraft – återstart för kulturen (SOU 2021:77).

SFHM välkomnar den samlade kartläggning av kulturens förutsättningar som utredningen presenterar och som ger en bild utifrån såväl pandemins konsekvenser som strukturella utvecklingsbehov. SFHM har valt att begränsa sitt yttrande till de förslag som redovisas nedan. SFHM avstår således från att lämna synpunkter på utredningens övriga förslag.

SFHM:s synpunkter

7.6.1 Digitalisera kulturarvet

SFHM tillstyrker utredningens förslag och delar bedömningen att bl.a. samordning av arbetet behövs för att digitaliseringen av kulturarvet ska bli effektiv. Syftet med digitaliseringsarbetet omfattar mer än att endast öka volymen av digitaliserade samlingar. Effektiviteten är även beroende av att digitaliseringen bidrar till ett mervärde för användarna. Utöver mer stöd för att skapa förutsättningar för såväl tillgängliggörande av samlingar och kunskap, anser SFHM att stödet för tillgängliggörande även bör utgå från användarnas behov, med medskapande och delaktighet som viktiga ingångsvärden.

Stöd för finansiering av grundläggande digitaliseringsinsatser i olika former är avgörande för att skapa tillgång till kunskap liksom uppordning av samlingar. Att skapa och producera digitala publikationer och produktioner förutsätter också finansiering. Beroende på en museiinstitutions finansieringsform kan det därmed finnas behov av att ta ut en avgift för en digital produktion eller aktivitet. Under pandemin har museernas digitala utbud till stor del erbjudits utan uttag av avgifter. På sikt är en sådan lösning inte hållbar för mer kostsamma produktioner eller aktiviteter med t.ex. externa medverkande eller egen personal.

SFHM vill därför uppmärksamma behovet av att skapa likvärdiga förutsättningar för prissättning av digitala tjänster och produktioner. Aktuella regler för mervärdesskatt innebär att moms på 25 procent behöver tas ut via avgiften för t.ex. ett digitalt skolprogram med medverkan från en museipedagog. Vid ett fysiskt besök med motsvarande skolprogram är aktiviteten momsbefriad enligt rådande skattelagstiftning för moms inom kulturområdet (SKV 562). Förutom att det påverkar finansieringsmöjligheterna negativt menar SFHM att det försämrar förutsättningarna för en jämlikt deltagande i kulturen, inte minst inom skolan, och att det försvårar museerna möjligheter att använda digitalisering som ett verktyg för att nå ut i hela landet (se 7.8.3 och 7.9.1 nedan).

7.7.4 Utveckla statistik och analys

SFHM tillstyrker utredningens förslag och bedömer att det finns ett stort behov av att utveckla statistik och analys för de kulturella och kreativa näringarna. Ökad

kunskap inom detta område bidrar till att skapa bättre förutsättningar för museerna att utveckla sina verksamheter, enskilt och tillsammans.

7.8.3 Främja förutsättningarna för kultur i skolan

SFHM tillstyrker utredningens förslag. Barn och unga är en prioriterad målgrupp i museernas uppdrag att skapa lärande och reflektion om samtid och framtid utifrån historien som kan spegla samhällets utveckling genom olika berättelser och uttryck. Museerna har en viktig roll att spela som en del i skolans undervisning.

7.9.1 Analysera och kartlägg orsaker till ojämlikt deltagande

SFHM tillstyrker utredningens förslag och bedömer att det finns ett stort behov av att kartlägga och analysera orsaker till ojämlikt deltagande i kulturen. Ökad kunskap inom detta område bidrar till att skapa bättre förutsättningar för museer att nå nya grupper av besökare.

Beslut i detta ärende har fattats av vikarierande överintendent Helene Rånlund efter föredragning av stabshandläggare Fredrik Jones. I ärendets slutliga beredning har även avdelningschef Noomi Eriksson, avdelningschef Stefan Lundblad, t.f. stabschef Anders Wikström och ekonomiansvarig Mia Carlsson deltagit.

Helene Rånlund
Vikarierande överintendent